УДК 685.34+343.98:620

Я.І. ЗАЯЦЬ
Львівський торговельно-економічний університет

ОПТИМІЗУВАННЯ НОМЕНКЛАТУРИ НЕДОЛІКІВ ВЗУТТЯ ДЛЯ ПОТРЕБ ОКРЕМИХ ВИДІВ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Y. ZAYATS
Lviv University of Trade and Economics

OPTIMIZING THE NOMENCLATURE OF DISADVANTAGES OF FOOTWEAR FOR THE NEEDS OF SEPARATE KINDS COMMODITY EXPERTISE

https://doi.org/10.36910/6775-2310-5283-2022-15-17

Мета. *Розробка науково обґрунтованого переліку стандартизованих вад і дефектів взуття для використання у якості нового чинника вдосконалення процесу і зменшення тривалості виконання товарознавчих експертиз цього товару та підвищення ефективності виконання експертних досліджень.*

Методика. *У дослідженні використані загальнонаукові аналітичні методи отримання об'єктивних даних: процедурної абстракції; формалізації; історично-ретроспективний огляду; аналізу (системного, морфологічного, емпіричного, структурно-логічного, системного) і синтезу; теоретичного узагальнення.*

Результати. *Визначено, що основними завданнями сучасної товарознавчої експертизи є встановлення: ринкової вартості взуття; виду (найменування), конструкції, фасону взуття; рівня якості взуття і/чи рівня втрати якості взуття; відповідності фактичного найменування та рівня якості взуття даним, зазначеним у його маркуванні, супровідних документах, цінніку, етикетці, ін.; відповідності за органолептичними показниками взуття вимогам чинних державних стандартів і/чи описанню в УКТ ЗЕД; відповідності упаковки і/чи умов зберігання взуття вимогам чинних нормативних документів. Показано, що при вирішенні цих і інших завдань – основними критеріями залишаються ті, що зафіксовані у нормативних документах, зокрема у ДСТУ 2158-93. Визначені основні ознаки товарознавчої класифікації дефектів взуття: характер і ступінь впливу на рівень якості взуття; характер розташування; ступінь пошкодження деталей взуття; можливість виявлення, кількісного вираження і усунення; час та причина виникнення. На базі цієї класифікації, ДСТУ 2158-93 і укрупнених критеріїв оцінювання втрати рівня якості товарів – розроблені укрупнені критерії оцінювання якості взуття за стандартизованими дефектами, які включають загальну характеристику якості взуття за органолептичним оцінюванням, класифікацію та*

перелік стандартизованих дефектів взуття відповідно до його товарного стану, градацій якості та ступеня зносу.

***Наукова новизна** отриманих результатів полягає у розвитку наукових основ товарознавчої експертизи за рахунок використання новітніх підходів до оцінювання рівня якості товарів для науково обґрунтованої адаптації класичної стандартизованої номенклатури недоліків взуття до сучасних потреб одного з видів цієї експертизи – судової товарознавчої експертизи.*

***Практична значимість** отриманих результатів дослідження полягає у вдосконаленні процесу і зменшенні тривалості виконання товарознавчих експертиз цього товару, а також у можливому використанні при підготовці студентів-товарознавців у закладах вищої освіти та при підвищенні кваліфікації товарознавців експертів у відповідних закладах і установах.*

***Ключові слова:** товарознавча експертиза, взуття, дефекти, класифікація, якість, градації рівня якості.*

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасна експертиза товарів є багатовекторним напрямом досліджень, який постійно розширюється кількісно (за рахунок зростання номенклатури об'єктів дослідження) та якісно (за рахунок зростання глибини досліджень) [1]. Відповідно до цього увесь час розширюється горизонт діяльності товарознавця експерта, зростає потреба у кількості та якості його спеціальних знань, збільшується професійне навантаження та інтенсивність роботи. Тому однією з найбільш актуальних проблем експертизи товарів сьогодні стає оптимізування процесу діяльності товарознавця експерта.

Особливо актуальна означена проблема для такого виду експертизи товарів, як судова товарознавча експертиза, тому що, з одного боку, об'єктами дослідження судових експертів товарознавців сьогодні є не лише ужиткові товари, але й сировина, матеріали, засоби виробництва, брухт та живі тварини [2], а з іншого – у діяльності сучасних судових експертів товарознавців постійно зростають вимоги до таких складових їх діяльності як обсяг виробничого навантаження, інтенсивність та продуктивність праці.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Окремі аспекти експертизи товарів в Україні і за кордоном традиційно досліджують в усіх наукових школах товарознавства, а також у більшості наукових шкіл матеріалознавства і технологій виробництва товарів. Експертні дослідження взуття в Україні розпочалися під керівництвом Л.І. Байдакової, В.П. Либи, В.П. Коновала, М.К. Кушніра,

І.І. Половнікова, В.В. Рибальченка та ін., а в останні роки найбільш плідно проводяться під керівництвом професорів М.С. Беднарчука, І.О. Дудли, О.П. Козарь, Н.В. Омельченко, Г.В. Щуцької та ін.

Актуальні проблеми судової товарознавчої експертизи взуття перебувають у полі зору і науковців закладів вищої освіти – зокрема, А.С. Браїлко, Л.М. Губи, О.В. Пахолюк, Н.І. Попович та ін., і практичних працівників установ судової експертизи – зокрема, Т.В. Бондаренко, О.О. Желавської, М.О. Кралюк, Н.В. Лисенко, М.Г. Мартосенко, Г.В. Маслій, Н.П. Сапун, А.П. Серединського, О.В. Холодової, О.Д. Ярового та ін.

Але аналіз публікацій зазначених і інших авторів [3-9] показує, що досі не приділено уваги пошуку можливостей інтенсифікації виконання експертних досліджень взуття за рахунок формування номенклатури стандартизованих дефектів цього товару [10], яка оптимізована за кількістю і адаптована за рівнем впливу на товарознавчі характеристики взуття до потреб судової товарознавчої експертизи. Зокрема, при виконанні товарознавчої експертизи, яка передбачає органолептичне оцінювання якості взуття, експерт повинен виконати чотири послідовні, логічно пов’язані основні дії [4, 9]: виявити (знайти), ідентифікувати (назвати, поіменувати), класифікувати (віднести до відповідної класифікаційної групи) та оцінити дефекти, регламентовані стандартом. Але стандартизована [10] номенклатура дефектів взуття налічує близько сотні найменувань, що суттєво ускладнює продуктивність праці експерта, оскільки потребує затрат часу на класифікацію і оцінювання виявлених дефектів. Наприклад, з практики виконання судових товарознавчих експертиз відомо, що у хронометражі органолептичного оцінювання якості взуття процедура класифікації і оцінювання виявлених дефектів може займати 35-50 % загального часу і зростає пропорційно кількості об’єктів дослідження.

Тому актуальною проблемою сучасної експертизи взуттєвих товарів загалом і судової товарознавчої експертизи взуття зокрема - є оптимізування процесу діяльності товарознавця експерта за рахунок зменшення затрат його часу на виконання окремих складових частин органолептичного товарознавчого дослідження взуття.

Цілі статті. Класифікація стандартизованих дефектів взуття за ознаками, які найважливіші для експертної товарознавчої діяльності; розробка науково обґрунтованої групової номенклатури стандартизованих дефектів взуття (ГНСДВ); використання розробленої ГНСДВ для

оптимізування діяльності товарознавця експерта за рахунок покращання трьох складових виконання товарознавчої експертизи: вдосконалення процесу, зменшення тривалості, підвищення ефективності.

Об'єкт дослідження. Стандартизована [3] номенклатура дефектів взуття.

Методи дослідження. У дослідженні використані загальнонаукові аналітичні методи отримання об'єктивних даних: процедурної абстракції; формалізації; історично-ретроспективного огляду; аналізу (системного, морфологічного, емпіричного, структурно-логічного, системного) і синтезу; теоретичного узагальнення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Дане дослідження виконано на прикладі шкіряного взуття [9] для потреб окремого виду експертизи товарів – судової товарознавчої експертизи в межах угоди про співпрацю між Львівським торговельно-економічним університетом (ЛТЕУ) і Львівським науково-дослідним експертно-криміналістичним центром Міністерства внутрішніх справ України (Львівський НДЕКЦ МВС) та є складовою частиною наукової теми «Вдосконалення методики оціночної діяльності у судовій товарознавчій експертизі», яка має державний реєстраційний номер 0119U103720.

Товарознавча експертиза взуття спроможна вирішити широке коло завдань [9], серед яких у практиці судової товарознавчої експертизи найчастіше постають такі: встановити ринкову вартість взуття; визначити вид (найменування), конструкцію, фасон взуття; оцінити рівень якості взуття і/чи рівень втрати якості взуття; встановити відповідність фактичного найменування та рівня якості взуття даним, зазначеним у його маркуванні, супровідних документах, ціннику, етикетці тощо; встановити відповідність за органолептичними показниками взуття вимогам чинних державних стандартів і/чи описанню в УКТ ЗЕД; встановити відповідність упаковки і/чи умов зберігання взуття вимогам чинних нормативних документів [1, 3, 4]. Для вирішення цих завдань можуть бути використані різні критерії [9], але основними у товарознавчій експертній діяльності залишаються ті, що зафіксовані у нормативних документах. При органолептичному експертному товарознавчому дослідженні рівня якості взуття, встановленні його ринкової вартості та вирішенні інших окреслених вище завдань - одними з основних таких документів є ДСТУ 2158-93 [10] та ДСТУ 2529-94 [11]. Оптимізування процесу діяльності товарознавця експерта за рахунок зменшення затрат його

часу на виконання окремих складових частин органолептичного товарознавчого дослідження взуття нами здійснено у два етапи.

Перший етап роботи побудований на відомому у товарознавстві взуття [9] постулаті про те, що класифікація дефектів для потреб визначення якості взуття за зовнішнім виглядом та знання дефектів серед визначених класифікаційних груп – полегшують процес товарознавчого дослідження якості взуття та скорочують його тривалість. При цьому поняття «дефект» нами використано у найширшому розумінні: як «пошкодження взуття чи окремих його деталей, яке знижує його якість» [10] і як «невиконання заданої або очікуваної вимоги, яка стосується продукції, включно з вимогою безпеки» [11]. Оскільки у чинному стандарті [10] дефекти взуття частково класифіковані лише за часом виникнення (виробничі, післявиробничі), то на першому етапі роботи, відповідно до потреб судової товарознавчої експертизи, ми визначили основні ознаки товарознавчої класифікації дефектів взуття [1, 3-11]:

1. Характер впливу на рівень якості взуття:

1.1. Функційні – впливають на спроможність взуття виконувати функції відповідно до призначення та його надійність.

1.2. Дефекти зовнішнього вигляду – впливають на естетичні властивості; виявляються візуально і погіршують естетичний вигляд взуття.

2. Ступінь впливу на рівень якості взуття:

2.1. Критичні (неприпустимі) – не дозволять використовувати взуття за призначенням; використання взуття за призначенням практично не можливе або недопустиме.

2.2. Значні – істотно впливають на рівень функційності і довговічності взуття, помітно погіршують його зовнішній вигляд; суттєво впливають на використання взуття за призначенням і/або його довговічність, але не є критичними, їх розмір і ступінь виразності - обмежені стандартами.

2.3. Незначні – впливають лише на зовнішній вигляд; суттєво не впливають на використання взуття за призначенням і його довговічність; виявляються при огляді взуття, малопомітні при носінні, якщо у стандартах не названі серед допустимих, то повинні бути усунені.

3. Характер розташування:

3.1. Поодинокі (одиничні, відособлені) – розташовані відокремлено.

3.2. Місцеві – розташовані поряд, на незначній, обмеженій площі деталі.

3.3. Розповсюджені – розташовані по всій площі деталі (виробу).

4. Ступінь пошкодження деталей взуття:

4.1. Некрізні – пошкоджують частину товщини деталі; пошкоджують деталь не наскрізь; характеризуються наявністю зарослих слідів від механічних ушкоджень, розтріскування, відставання покривної плівки, розриву і/чи відсутності полімерного покриття, наявності порізів.

4.2. Крізні – пошкоджують усю товщину деталі; пошкоджують деталь наскрізь; характеризуються наявністю дірок і/чи прорізів.

5. Можливість виявлення:

5.1. Явні – для виявлення яких у нормативних документах передбачені відповідні правила, методи та засоби.

5.2. Приховані – виявляються в процесі експлуатації взуття, для їх виявлення у нормативних документах не передбачені відповідні правила, методи та засоби, але передбачено гарантійний термін носіння.

6. Можливість кількісного вираження:

6.1. Невимірні (невимірювані) – розміри, які не можна визначити з заданою точністю.

6.2. Вимірні (вимірювані) – розміри, які можна визначити з заданою точністю.

6.2.1. Лінійні – вимірюються і виражаються одиницями довжини.

6.2.2. Площинні – вимірюються і виражаються одиницями площі.

7. Можливість усунення (прийняття рішення за результатами оцінювання якості):

7.1. Усувні – усунення яких технічно можливе і економічно доцільне.

7.2. Неусувні – усунення яких технічно не можливе і/чи економічно не доцільне.

8. Час виникнення (стадія виникнення):

8.1. Передвиробничі – виникають при моделюванні взуття.

8.2. Виробничі – виникають на певній стадії виробництва.

8.3. Післявиробничі – виникають на стадії транспортування, зберігання і реалізації взуття.

9. Причина виникнення:

9.1. Нетехнологічна конструкція взуття.

9.2. Недоброякісні матеріали, з яких виготовлено взуття.

9.3. Незадовільна робота устаткування при виготовленні взуття.

9.4. Порушення технологічного і/чи організаційного режиму виготовлення взуття.

9.5. Порушення правил пакування, транспортування і зберігання взуття.

Другий етап роботи побудовано на результатах теоретичних досліджень, які проведені у Львівському НДЕКЦ МВС [12] та спрямовані на оптимізування діяльності судових експертів за рахунок використання укрупнених критеріїв оцінювання втрати рівня якості товарів.

Таблиця 1. **Укрупнені критерії оцінювання якості взуття за стандартизованими дефектами**

Загальна характеристика якості взуття за органолептичним оцінюванням	Стандартизовані [10] дефекти взуття класифікація / перелік	Товарн. стан / градація якості / знос, %
1	2	3
Нове (чи було в експлуатації); перебуває у відмінному стані; наявні усі закладені виробником властивості; усі параметри і показники якості перебувають на вихідному (початковому) рівні	Зовнішнього вигляду, незначні, явні, усувні / Нерівно обрізаний матеріал; відхилення від осі симетрії; зморшки зовнішніх деталей верху; неоднакова ширина затяжного пругу; неправильне маркування деталей; не відповідність контуру деталі і шаблону; вилягання грані устілки; деформація ранта; неправильна перфорація, рисунок; забруднення взуття; ум'ятина, задирка, раковина, пузир; різниця у відтінках кольору деталей; матовий колір апретури; сліди від очищених плям; нерівності на поверхні підноска, закаблука; неправильне оздоблення урізу, сліду підошви; неправильно упаковане взуття; плями	Взуття нове (чи придатне до використання) / якість відмінна / 0-10
Було (чи не було) в експлуатації недовго (чи тривалий час), придатне до експлуатації; перебуває у відмінному (чи хорошому, чи задовільному) стані і має (не має) неістотні недоліки - незначні (значні) усувні дефекти; наявні усі закладені виробником властивості (чи відсутні окремі властивості надійності, ергономічні, естетичні); не потребує (чи потребує) ремонту або заміни не важливих (чи важливих) деталей; було у незначному (чи значному) ремонті (чи ремонтах), під час якого (чи яких) були замінені не важливі (чи важливі) деталі; має певне погіршення якості	Функційні, значні, некрізні, явні, усувні / Неправильний спуск, деформація краю деталі; різна довжина (ширина, висота, товщина) однойменних деталей; пропуск стібка; повторний шов; дефекти строчок (зміщення, звалювання з краю деталі, збіг (перетинання) суміжних, вузли, петлі, обрив нитки, не розпрасований шов); вилягання країв підноска; неправильно розташовані скріплювачі; вкорочений рант; незакрита порізка; не точно прикріплена вкладна устілка (напівустілка, підп'яток); невідповідність геленка, простилки за розміром, формою); неправильно скуйовджений затяжний пруг; деформація каблука; неправильно формовані деталі; поверхневі пошкодження; скупчені механічні скріплювачі; деформація взуття; пошкодження (комахами, гризунами)	Взуття придатне до використання / якість добра / >10 - ≤85

Продовження таблиці 1

1	2	3
Було (чи не було) в експлуатації; перебуває у стані, непридатному для використання за призначенням, має істотні недоліки – критичні (і/чи неусувні) дефекти; відсутні визначальні показники якості; не придатна до експлуатації за призначенням; не може бути відновлене; не придатна для використання за призначенням	Функційні, критичні, явні, некрізні і/чи крізні, неусувні / Нераціональна конструкція взуття; дефекти оздоблювального шару (потьоки, сповзання, крихкість, липкість); не відповідний розмір, повнота взуття, фасон копила; неправильно викроєна, і/чи розташована, і/чи прикріплена деталь (губа, устілка), погане з'єднання швів; неправильно поставлений каблук; не приклеєна підошва, підкладка; щілини між деталями низу взуття; порвана підкладка; виступаючий скріп; деформація підноска; зморшки всередині взуття; крізні пошкодження; недолив; неправильне комплектування напівпар взуття	Взуття не придатне до використання / якість погана / >85 - ≤100

Ці результати нами адаптовані для створення групової номенклатури стандартизованих [10] дефектів взуття, яка побудована на викладеній вище груповій класифікації дефектів взуття та призначена для використання у практиці проведення судової товарознавчої експертизи взуття при оцінюванні рівня його якості та визначенні ринкової вартості (таблиця 1).

Висновки та перспективи подальших досліджень. При органолептичному експертному товарознавчому дослідженні рівня якості взуття, встановленні його ринкової вартості та вирішенні інших завдань – основними критеріями залишаються ті, що зафіксовані у нормативних документах, зокрема у ДСТУ 2158-93.

Для потреб судової товарознавчої експертизи взуття визначені основні ознаки товарознавчої класифікації дефектів взуття – характер і ступінь впливу на рівень якості взуття; характер розташування; ступінь пошкодження деталей взуття; можливість виявлення, кількісного вираження і усунення; час та причина виникнення. На базі цієї класифікації, ДСТУ 2158-93 і укрупнених критеріїв оцінювання втрати рівня якості товарів – розроблені укрупнені критерії оцінювання якості взуття за стандартизованими дефектами, які включають загальну характеристику якості взуття за органолептичним оцінюванням, класифікацію та перелік стандартизованих дефектів взуття відповідно до його товарного стану, градацій якості та ступеня зносу.

Отримані результати мають теоретичне значення для вдосконалення методики судової товарознавчої експертизи взуття і практичне – для вдосконалення процесу судової товарознавчої експертизи взуття за рахунок скорочення затрат часу судового експерта товарознавця на проведення експертного дослідження.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на вдосконалення процесу виконання товарознавчих експертиз інших груп непродовольчих товарів (текстильних матеріалів, одягу, трикотажних товарів) за рахунок оптимізування номенклатури стандартизованих вад і дефектів відповідних товарів до потреб відповідних видів товарознавчої експертизи.

Список використаних джерел

1. Коломієць Т. М., Притульська Н. В., Романенко О. Л. Експертиза товарів. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет. 2001. 274 с.
2. Заяць Р. Я. Актуальні об’єкти дослідження за експертною спеціальністю 12.1 “ Визначення вартості машин, обладнання, сировини та споживчих товарів ” Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Технічні науки. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2019. Випуск 22. С. 81-90.
3. Бондаренко Т. В. Особливості експертного дослідження взуття, яке було в експлуатації. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2011. Випуск 11. С. 653-657.
4. Желавська О. О. Розрахунок втрати якості непродовольчих товарів у зв’язку з їх зносом та наявністю дефектів. Міністерство юстиції України. Київський науково-дослідний інститут судових експертиз. Київ. 2011. 34 с.
5. Беднарчук М. С. Наукові основи формування асортименту і якості взуття спеціального призначення Львів, Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. 528 с.
6. Сапун Н. П. Особливості оцінки якості шкіряного взуття. Вісник Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз. 2017. Випуск 2. С.41-47.
7. Омельченко Н. В. Браїлко А. С. Товарознавча експертиза чобіт спеціальних ТМ «Kral®» моделі «Valeria». Інноваційні матеріали та технології шкіряно-хутрового виробництва: збірник тез IV Міжнародного науково-практичного семінару, Київ, 5 грудня 2018 року. – Київ : Київський національний університет технологій і дизайну. 2018. С. 60-70.
8. Попович Н. І., Беднарчук М. С., Яровий О. Д. Особливості споживних властивостей взуття – основа його товарознавчої експертизи. Актуальні проблеми теорії і практики експертизи товарів : матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (20-22 березня 2018 року). Полтава : Полтавський університет економіки і торгівлі. 2018. С. 127-130.
9. Кушнір М. К. Тихонова Н. П. Товарознавство непродовольчих товарів. Частина ІІІ. Товарознавство взуттєвих товарів. Київ: Науково-методичний центр «Укоопосвіта». 2001. 266 с.
10. ДСТУ 2158-93. Взуття. Дефекти. Терміни та визначення [Чинний з 01.01.1994]. Видання офіц. Київ : Держстандарт України, 1994. 41 с.
11. ДСТУ 2925-94. Якість продукції. Оцінювання якості. Терміни та визначення [Чинний з 01.01.1996]. Видання офіц. Київ : Держстандарт України, 1995. 27 с.

12. Zayats R. Development of the general criteria of assessment of the demolition of the light industry during in the forensic. Contemporary approaches when performing judicial expertise: theory and practice : materials of international scientific-practical conference of judicial experts, Chisinau, october 1, 2021. Chisinau, Volumul II. P.214-222.

Reference

1. Kolomiiets T. M., Prytulska N. V., Romanenko O. L. (2001). Ekspertyza tovariv [Examination of goods]. Kyiv: Kyivskyi natsionalnyi torhovelno-ekonomichnyi universytet. 274 s.

2. Zaiats R. Ya. (2019) Aktualni obiekty doslidzhennia za ekspertnoiu spetsialnistiu 12.1 " Vyznachennia vartosti mashyn, obladnannia, syrovyny ta spozhyvchykh tovariv " [Current objects of research in the expert specialty 12.1 "Determining the value of machinery, equipment, raw materials and consumer goods"] *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Tekhnichni nauky* [*Bulletin of Lviv University of Trade and Economics. Technical sciences. Issue 22*]. Lviv : Vydavnytstvo Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. P. 81-90.

3. Bondarenko T. V. (2011). Osoblyvosti ekspertnoho doslidzhennia vzuttia, yake bulo v ekspluatatsii [Features of expert research of footwear that was in operation.] *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky.* [*Theory and practice of forensic science and criminology. Issue 11*]. P. 653-657.

4. Zhelavska O. O. (2011). Rozrakhunok vtraty yakosti neprodovolchykh tovariv u zviazku z yikh znosom ta naiavnistiu defektiv [Calculation of loss of quality of non-food products due to their wear and defects.]. Ministerstvo yustytsii Ukrainy. Kyivskyi naukovo-doslidnyi instytut sudovykh ekspertyz. Kyiv. 34 p.

5. Bednarchuk M. S. (2015). Naukovi osnovy formuvannia asortymentu i yakosti vzuttia spetsialnoho pryznachennia [Scientific bases of formation of assortment and quality of footwear of special purpose]. Lviv : Vydavnytstvo Lvivskoi komertsiinoi akademii. 528 p.

6. Sapun N. P. (2017). Osoblyvosti otsinky yakosti shkirianoho vzuttia [Features of quality assessment of leather shoes] *Visnyk Odeskoho naukovo-doslidnoho instytutu sudovykh ekspertyz* [*Bulletin of the Odessa Research Institute of Forensic Science. Issue 2*]. P. 41-47.

7. Omelchenko N. V. Brailko A. S. (2018). Tovaroznavcha ekspertyza chobit spetsialnykh TM «Kral®» modeli «Valeria» [Commodity examination of boots of special TM "Kral®" model "Valeria"]. *Innovatsiini materialy ta tekhnolohii shkiriano-khutrovoho vyrobnytstva: zbirnyk tez IV Mizhnarodnoho naukovo-praktychnoho seminaru, Kyiv, 5 hrudnia 2018 roku* [*Innovative materials and technologies of leather and fur production: Proceedings of the IV International Scientific and Practical Seminar, Kyiv, December 5, 2018.*] Kyiv : Kyivskyi natsionalnyi universytet tekhnolohii i dyzainu. P. 60-70.

8. Popovych N. I., Bednarchuk M. S., Yarovyi O. D. (2018). Osoblyvosti spozhyvnykh vlastyvostei vzuttia – osnova yoho tovaroznavchoi ekspertyzy [Features of consumer properties of footwear - the basis of its commodity expertise]. *Aktualni problemy teorii i praktyky ekspertyzy tovariv: materialy V Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii (20-22 bereznia 2018 roku)* [*Current issues of theory and practice of examination of goods: materials of the V International Scientific and Practical Internet Conference (March 20-22, 2018)*] Poltava : Poltavskyi universytet ekonomiky i torhivli. P. 127-130.

9. Kushnir M. K. Tykhonova N. P. (2001). Tovaroznavstvo neprodovolchykh tovariv. Chastyna III. Tovaroznavstvo vzuttievykh tovariv [Commodity science of non-food products. Part III. Commodity science of footwear.]. Kyiv: Naukovo-metodychnyi tsentr «Ukooposvita». 266 p.

10. DSTU 2158-93. Vzuttia. Defekty. Terminy ta vyznachennia [DSTU 2158-93. Footwear. Defects. Terms and definitions]. [Chynnyi z 01.01.1994]. Vydannia ofits. Kyiv : Derzhstandart Ukrainy, 1994. 41 s.

11. DSTU 2925-94. Yakist produktsii. Otsiniuvannia yakosti. Terminy ta vyznachennia [DSTU 2925-94. Production quality. Otsiniuvanniya qualities. Terms and definitions] [Chynnyi z 01.01.1996]. Vydannia ofits. Kyiv : Derzhstandart Ukrainy, 1995. 27 s.

12. Zayats R. (2021). Development of the general criteria of assessment of the demolition of the light industry during in the forensic. *Contemporary approaches when performing judicial expertise: theory and practice : materials of international scientific-practical conference of judicial experts, Chisinau, october 1, 2021*. Chisinau, Volumul II. P.214-222.

Purpose. *Development of a scientifically sound list of standardized defects and defects of footwear for use as a new factor in improving the process and reducing the duration of commodity examinations of this product and increase the efficiency of expert research.*

Methodology. *The study used general scientific analytical methods to obtain objective data: procedural abstraction; formalization; historical and retrospective review; analysis (systemic, morphological, empirical, structural-logical, systemic) and synthesis; theoretical generalization.*

Findings. *It is determined that the main tasks of modern commodity expertise are to establish: the market value of shoes; type (name), design, style of shoes; the level of shoe quality and / or the level of loss of shoe quality; compliance of the actual name and level of quality of footwear with the data specified in its marking, accompanying documents, price list, label, etc .; compliance with the organoleptic parameters of footwear to the requirements of current state standards and / or description in the UCFEA; compliance of packaging and / or storage conditions of footwear with the requirements of current regulations. It is shown that in solving these and other tasks - the main criteria are those recorded in regulations, in particular in DSTU 2158-93. The main features of commodity classification of shoe defects are determined: the nature and degree of influence on the level of shoe quality; the nature of the location; the degree of damage to shoe parts; the ability to detect, quantify and eliminate; time and cause. Based on this classification, DSTU 2158-93 and the consolidated criteria for assessing the loss of quality of goods - developed consolidated criteria for assessing the quality of footwear by standardized defects, which include general characteristics of shoe quality by organoleptic evaluation, classification and list of standardized footwear defects according to its condition. gradations of quality and degree of wear.*

Originality *of the results is the development of scientific foundations of commodity expertise through the use of new approaches to assessing the quality of goods for scientifically sound adaptation of classical standardized nomenclature of shoe shortcomings to modern needs of one of this types of forensic examination.*

The practical value *of the results of the study is to improve the process and reduce the duration of commodity examinations of this product, as well as the possible use in training commodity students in higher education and professional development of commodity experts in relevant institutions and agencies.*

Key words: *commodity examination, footwear, defects, classification, quality, gradations of quality level.*

Стаття рекомендована до друку
доктором технічних наук, професором ЛТЕУ Доманцевич Н.І.
Дата надходження в редакцію 14.12.2021 р.